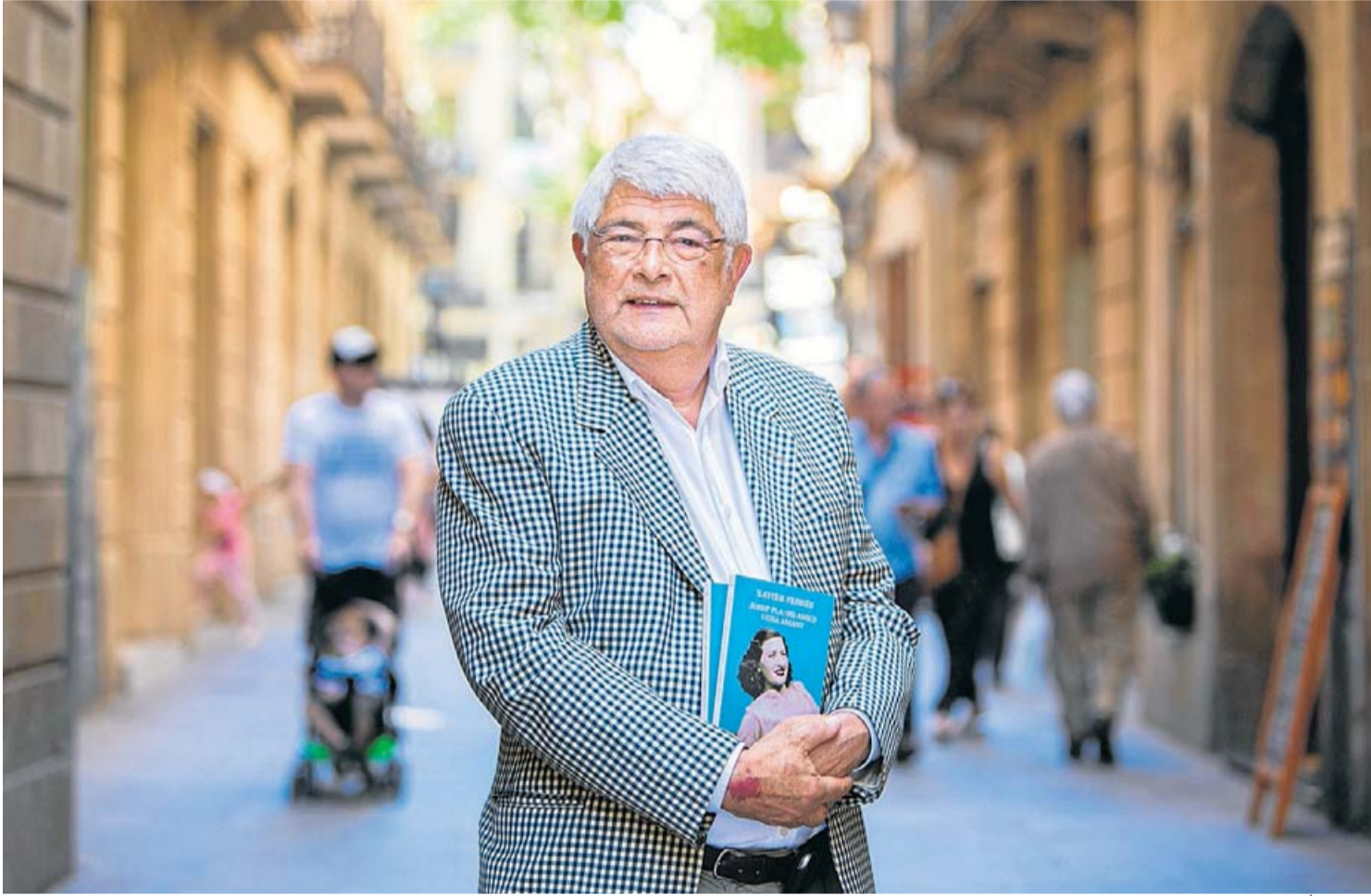

Xavier Febrés

Periodista i escriptor

A 'Josep Pla: sis amics i una amant' (Empúries) proposa una biografia temàtica a partir de persones que van conèixer l'escriptor empordanès des de diferents vessants, al mateix temps que reivindica la figura d'Aurora Perea, l'amant.

CÈLIA ATSET

“L'amor carnal va ser fonamental per a Pla”

◆◆◆◆◆ Valèria Gaillard

Com va fer la tria d'amics de Josep Pla?

Són gent que van marcar Josep Pla i els conec bé: Alexandre Plana, que l'allunya de l'encarcament dels modernistes; Sebastià Puig, que li fa obrir els ulls davant del paisatge; Josep Martinell, coneixedor del paisatge real de Pla; Albert Puig Palau, el mecenes a la postguerra; Manuel Ortínez, l'altre mecenes que li va descobrir l'alta burgesia del franquisme; Josep Vergés, l'editor; i després Aurora Perea, la seva amant més significativa. Fins ara, per una qüestió de pudor, no s'ha estudiat bé, i per això li he dedicat la portada del llibre, amb una imatge inèdita. L'aspecte amorós de Josep Pla –de coses i persones–, tan poc visible en l'obra i en la seva conducta externa, té una força immensa.

¿Volia rentar la imatge de misogin? Cal posar-lo en el context. No es poden jutjar amb criteris d'avui valors

d'aquella època. Dec ser la primera generació que no ha anat mai de putes, mentre que per a l'anterior era un fet habitual. Pla era molt enamorat, però també tenia por al compromís. El que és evident és que, de totes les seves parelles, la que el va marcar profundament va ser l'Aurora. Hi va conviure cinc anys i va anar a buscar-la fins a quatre vegades a Buenos Aires. Va imaginar un projecte de llibre amb ella. Se n'ha volgut donar una imatge prostibulària, però era una persona culta, llegida i amorosa, una dona amb qui podia conversar i mantenir una correspondència. Pla descobreix amb ella la potencialitat de l'amor carnal, que va ser fonamental per a ell.

¿Aquesta relació truncada va ser un esperó per a la seva literatura? Pla podia ser dionisiac i panteista però en el fons era un home amargat i turmentat. Durant les darreres dècades de la seva vida va trobar a faltar

“FALTA UNA BIOGRAFIA POLÍTICA, PERÒ PRIMER S'HAURIA DE REVISAR LA FIGURA DE CAMBÓ”

una companyia al seu costat. La decisió de dedicar-se exclusivament a la diabòlica mania d'escriure el va portar a descartar altres ocupacions, com familiars o matrimonials. Les terboleses amoroses d'un escriptor donen per a molt i són una riquesa. S'han de saber valorar els fruits substancials d'aquestes contradiccions.

I què se'n sap d'aquest projecte literari que volia fer amb Aurora?

Ell parla del llibre que estan preparant. L'epistolari inèdit entre els dos, que estic segur que tard o d'hora sortirà a la llum, n'havia de formar part. Suposo que si no hi hagués hagut l'intent de desacreditar-la tot hauria estat diferent. Penso en la frase lapidària de Vergés: “Conèixer l'origen d'Aurora no afegiria res a la glòria de Josep Pla”. Tot hipocresia.

Volia reivindicar-la?

Sí. I, naturalment, algunes biografies per enaltir la parella anterior van

envilir la posterior. També m'interessava destacar la importància de l'amor carnal, l'erotisme i fins i tot la pornografia. La correspondència entre ells segur que és més que eròtica, com la de James Joyce a Nora o la de Paul Éluard a Gala. Però la importància del gaudi carnal per a una persona tan sensible, capaç d'enamorar-se d'un plat de pèsols amb la mateixa intensitat, és tota una descoberta. Josep Martinell, que va alçar el vel, m'ho repetia sovint. Deia que Pla només li parlava d'ella i de les nits galàctiques que passaven junts.

Vostè sosté que Pla no tenia amics. Exacte. Durant anys va necessitar guanyar un sou i això li feia fer moltes maniobres. Era un home profundament contradictori i inconstant, excepte amb l'escriptura. Els segments de la seva vida estan molt marcats, amb escenaris i amistats molt diferents. Era un home que tant podia ser sociable com feréstec i solitari, o enviar-te a passeig. Això forma part de la seva riquesa. Com la seva obra, que no és monòtona ni uniforme.

Per què li interessava mostrar el context en què va viure Pla?

És una de les aportacions que puc fer. Vaig viure deu anys a Palafrugell i vaig observar el que quedava de la seva particularitat: el localisme il·lustrat, que es va donar gràcies a l'esplendor de la indústria surera. Pel localisme il·lustrat entenc persones molt arrelades a un determinat escenari i identitat, i alhora molt obertes a l'exterior. Aquesta contradicció defineix Pla, que es refugia en un lloc retirat però té les antenes posades a l'exterior. Portava boina, però estava subscript al *New Yorker*.

Els últims inèdits planians publicats fan replantejar la seva posició política. Què en pensa?

L'antifranquisme de Pla i dels seus amics de Destino procedeix del fet que Franco no els va voler. Es van sentir profundament menystinguts. Si Franco els hagués integrat, les coses haurien sigut diferents. No van pair el menyspreu que Franco va mostrar per Cambó. Des del primer dia del 39 Pla es manifesta en contra d'aquella impostació del règim franquista. Hi havia una posició burgesa, cosmopolita i aliadòfila que considerava que aquell règim era d'una vulgaritat exagerada. A més, Pla manté relacions estretes amb l'exili republicà. Per un cantó el critica, però cada vegada que va a Cotlliure o a Xile el primer que fa és anar a sopar amb aquests, que són amics seus.

Què falta per conèixer de Pla?

S'hauria de fer una biografia literària que destriés entre les 30.000 pàgines de l'Obra Completa, i una de política. Però prèviament caldria posar Cambó al seu lloc: mentre continuï veient-se com el gran prohom no anem bé. El gir ideològic de Pla als anys 20 és terrible. L'escriptor de moda passa a ser l'escriptor carca, a sou de l'home que ha estat batut per Esquerra Republicana: això va ser un gir argumental brutal. Aleshores es passa molts anys vivint de criat d'aquest senyor. Cal explicar el seu recorregut ideològic. ◆◆